दैनिकम् ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

हिमसंस्कृतवार्ता

■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-5 ■ अङ्क-78 | 1 | जनवरी 09, 2026 | Website- www.himsanskritam.com | Email-himsanskrit@gmail.com

पञ्चाङ्गम्
अद्य सिद्धार्थी वि.सं. २०८२,
कलियुगाब्धः ५१२७ शरद-ऋतुः
सूर्यः दक्षिणायनम् माघकृष्णसप्तमी
पौषः 24 प्रविष्टांशः मङ्गलमयः भवेत्

2 जनगणनायाः कृते सर्वकारेण अधिकारिणः नियुक्ताः
3 HP STATEHOOD DAY 2026 - परागपुरे भविष्यति राज्यस्तरीयः राज्यत्वदिवससमारोहः
4 संस्कृतभारत्या: कार्यविधेः ज्ञानं प्राप्तवन्तः वर्गार्थिनः अस्माकं कार्यं सामूहिकं कार्यम् संघटनेन एव वयं स्वलक्ष्यं प्राप्तुं शक्नुमः-

भारतं एतादृशं अपूर्वं ए आई प्रारूपं प्रस्तुयाद्, येन भारते निर्मितं, विश्वाय निर्मितम्, इत्यस्य भावना प्रतिबिंबिता भवेत्-प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना नवदिल्ल्यां स्वनिवासस्थाने भारतीय-कृत्रिम बुद्धिमत्ता-नवोद्योगैः सह राउंडटेबल-सम्मेलनस्य अध्यक्षता कृता। अग्रिमे मासे भारते आयोजनात् षड्विंशत्यधिक-द्विसहस्रतम-वर्षस्य भारतीय-कृत्रिम बुद्धिमत्ता-प्रभाव-शिखर सम्मेलनात् पूर्वं, द्वादश भारतीय-कृत्रिम बुद्धिमत्ता-नवोद्योगाः, ये "Al for All: Global Impact Challenge" इति वैश्विक-प्रभाव-समाह्वाह्नम्-कार्यक्रमाय योग्यतां प्राप्तवन्तः, ते सम्मेलनेऽस्मिन् भागम् अगृह्णन्। सभायां ते स्वविचारान् स्वकार्याणि च प्रस्तुतवन्तः। एताः नवोद्योग-संस्थाः व्यक्तिगत-विषयवस्तु- भारतीय-भाषा-आधारित-प्रतिरूपस्य, ई-वाणिज्यस्य, विपण्याः, उत्पादक कृत्रिम-बुद्धेः च उपयोगेन श्रीडी-विषयवस्तु-निर्माणं, अभियान्त्रिक-अनुकरणानि, स्वास्थ्य-सेवायां निदानं, चिकित्सा-अनुसन्धानं च इत्यादिषु विविधेषु क्षेत्रेषु कार्यं कुर्वन्ति। सभायां प्रधानमन्त्री अवदत् यत् अग्रिमे मासे भारतं भारतीय कृत्रिम बुद्धि-प्रभाव-शिखर सम्मेलनस्य आतिथ्यं करिष्यति। श्रीमोदी सबलम् उक्तवान् यत् नवोद्योगाः कृत्रिम बुद्धिमत्ता उद्यमिनः च भारतस्य भविष्यस्य सहनिर्मातारः सन्ति, अपि च देशे नवान्वेषणस्य वृहदाकार-कार्यान्वयनस्य च बहव्यः सम्भावनाः सन्ति। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना समुदीरितं यत् भारतं एतादृशं अपूर्वं ए आई प्रारूपं प्रस्तुयाद्, येन भारते निर्मितं, विश्वाय निर्मितम्, इत्यस्य भावना प्रतिबिंबिता भवेत्।

सम्पूर्ण देशे एकस्य सङ्गठितदलस्य विरुद्धं कूट-शासकीय-नियुक्ति-वञ्चनाप्रकरणे सहसान्वेषणं करोति प्रवर्तन निदेशालयः

प्रवर्तन निदेशालयः सम्पूर्ण देशे एकस्य सङ्गठितदलस्य विरुद्धं कूट-शासकीय-नियुक्ति-वञ्चनाप्रकरणे सहसान्वेषणं करोति । संस्थया सूचितं यत् वञ्चनेयम् आदौ भारतीय रेलवे इत्यस्य नाम्ना प्रकाशमापन्ना । परन्तु अन्वेषणेन ज्ञातं यदस्मिन् चत्वारिंशदधिकाः अन्याः सर्वकारीय-संस्थाः विभागाश्च सम्मिलिताः सन्ति। षड्-राज्यानां त्रयोदश-नगरेषु पञ्चदश-स्थानेषु च सहसान्वेषणं जायते । एतेषु बिहारे मुजफ्फरपुर-मोतिहारी च, पश्चिमबङ्गाले कोलकाता, केरले एर्नाकुलम-पण्डालम-अदूर-कोडूर इत्येतानि, तथैव तमिलनाडु-राज्ये चेन्नई, गुजराते राजकोटः सहैव उत्तर-प्रदेशे च गोरखपुर-प्रयागराज-लखनऊ-नगराणि सम्मिलितानि सन्ति। प्रवर्तन निदेशालयेन प्रोक्तं यत् अयं समूहः कूट-ईमेल-लेखानाम् उपयोगं कृत्वा, राजकीयाधिकारं आभासयित्वा कूट-नियुक्ति-पत्राणि प्रेषयति स्म।

चतुर्दिवसीयः सोमनाथ-स्वाभिमान-पर्व गुजरातस्य प्रभास-पटन-नगरे आरभत

हिमसंस्कृतवार्ता। षड्विंशत्यधिकैक-सहस्त्र तमे वर्षे मोहम्मद् गजनी इत्यस्य सोमनाथमन्दिरस्य उपरि प्रथम-आक्रमणस्य सहस्रवर्ष स्मरणार्थम् अद्य गुजरातस्य तटीयनगरे प्रभास-पटन-नगरे सोमनाथ-स्वाभिमान-पर्व आरभत। अस्मिन् वर्षे उत्सवः पुनःस्थापितस्य मन्दिरस्य उद्घाटनस्य वार्षिकोत्सवेन सह अपि समागच्छति। भारतीयसंस्कृतिं प्रति दृढविश्वासं आत्मसम्मानं च प्रदर्शयन्तः चतुर्दिवसीये कार्यक्रमे देवालयस्य परिसरे अनेकाः आध्यात्मिक-सांस्कृतिक-सामाजिक गतिविधियः भविष्यन्ति। सोमनाथ-स्वाभिमान-पर्व इत्यस्य आरम्भे प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्रमोदिना राष्ट्राय शुभाशयाः प्रेषिताः । एकस्य सामाजिकान्तर्जालीय पटलस्य श्रृङ्खलायां सः अवदत् यत्, ऐतिहासिक-अवलोकनं भारतस्य अत्यन्तं पूज्य तीर्थस्थलैः सह सम्बद्धां स्थितिस्थापकताम् सुदृढ़ विश्वासं च प्रतिबिम्बयति। सः अवदत् यत्, इदं पर्व देशस्य नैकानां बालकानां स्मरणम् अपि अस्ति, ये कदापि स्वसिद्धान्तानां नीतिनां च अनादरम् न कृतवन्तः। प्रधानमन्त्री अवदत् यत्, मुहुर्मुहुः आक्रमणं भवति चेदपि, भक्तानां नित्यविश्वासः, भारतस्य सभ्य-संकल्पः च सोमनाथस्य मुहुर्मुहुः निर्माणं सुनिश्चितं करोति।

विकसित - भारत - युवनेतृणां संवादः अद्य नव-दिल्ल्यां भारतमण्डपे भविष्यति

विकसित - भारत - युवनेतृणां संवादः अद्य नव-दिल्ल्यां भारतमण्डपे भविष्यति। वार्ताहरैः सह वार्तालापं कुर्वन्, युवा-कार्य-क्रीडा-मन्त्री डा. मन्सुख माण्डवीया अवदत् यत्, कार्यक्रमस्य चतुर्षु दिनेषु, अशेषात् हि देशात् युवनेतारः प्रधानमन्त्री नरेन्द्र मोदी-वर्यस्य समक्षं विकसित-भारतस्य -विषये स्वविचारान् उपस्थापयितुं समागमिष्यन्ति इति। सः अवदत् यत्, संवादोऽयं देशस्य युव-शक्तिं अग्रतः नेतृत्वं कर्तुं, वास्तविकप्रतिसन्धिं स्वीकर्तुं, भारतस्य भविष्यस्य सह-निर्माणार्थं च सशक्तं करोति।

सुभाषितम्

परिग्रहो हि दुःखाय,
यद्यत्प्रियतमं नृणाम्।
अनन्तसुखमाप्नोति,
तद्विद्वान् यस्त्वकिञ्चनः।।
(श्रीमद्भागवत- ११/९/१)

अर्थात्- सबसे अधिक प्रिय वस्तुओं का परिग्रह ही मनुष्य के लिए दुःखदायी है, जो अकिंचन है, वह विद्वान् अनन्त सुख पाता है।

दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
हिमसंस्कृतवार्ताः
हिमसंस्कृतवार्तापत्रस्य
एकवर्षस्य सदस्यता
१०० ₹
One year subscription to the daily
Sanskrit newspaper is Only 100 Rupees
To subscribe, text us a message
saying hello on the number below.
7876636263

सूचना- हिमसंस्कृतवार्ताः दैनिकपत्रे व्याकरणात्मक-अशुध्दीनां कृते, राजनैतिक-सांस्कृतिकविचाराणाञ्च कृते सम्बद्धाः पत्रकाराः लेखकाश्च उत्तरदायिनः भविष्यन्ति

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम्, प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवाहरसङ्केतः-१७७१११
सङ्केतः- प्रबन्धनिदेशिका- शिवानी शर्मा हिमसंस्कृतम्

कुआलालंपुरे मलेशिया-मुक्त-बैडमिंटन-प्रतियोगितायाः उपान्त्य-चक्रे प्रविष्टवती पी. वी. सिन्धुः

बैडमिंटन-क्रीडायाम् भारतीय क्रीडिका पी. वी. सिन्धुः कुआलालंपुरे मलेशिया-मुक्त-बैडमिंटन-प्रतियोगितायाः उपान्त्य-चक्रे प्रविष्टवती। सा अद्य केवलं द्वात्रिंशत् निमेषेषु जपान-देशस्य टोमोको-मियाज़ाकी इत्येनां द्वाविंशतिः-अष्ट, एकविंशतिः-त्रयोदश अर्कैः पराजितवती। अनेन विजयेन सिन्धुः मलेशिया-ओपन्-क्रीडायाः चतुर्थवारं उपान्त्य-चक्रे प्रविष्टवती।

जनगणनायाः कृते सर्वकारेण अधिकारिणः नियुक्ताः

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। हिमाचलप्रदेशे जनगणनायाः प्रशासनिकसज्जता तीव्रताम् अवाप्तवती अस्ति। राज्यसर्वकारेण निष्पक्षं पारदर्शकं च जनगणनां सुनिश्चित्य महत्त्वपूर्णानि पदानि आरब्धानि सन्ति। २०२७ जनगणनायाः कृते राज्यसर्वकारेण अधिकारिणः नियुक्ताः सन्ति। एकस्याः सर्वकारीयसूचनानुसारं विभागीय, जिला, उपविभागः, तहसीलः, नगरीयनिकायस्तरयोः जनगणनापदाधिकारिणः नियुक्ताः सन्ति। संभागीयस्तरस्य जनगणना- पदाधिकारिरूपेण मण्डलायुक्तस्य नियुक्तिः कृता अस्ति। उपायुक्तः मण्डलस्य मुख्यजनगणना- पदाधिकारिरूपेण नियुक्तः अस्ति। तदतिरिक्तं उपायुक्तं, अतिरिक्तजिलादण्डाधिकारी, निवासी- आयुक्तं च जिलाजनगणनापदाधिकारिणः दायित्वं नियुक्तं अस्ति। जिलाराजस्वाधिकारी अतिरिक्तजिला- जनगणनाधिकारी नियुक्तः कृतः अस्ति। उपमण्डलस्तरस्य जनगणनापदाधिकारी उपविभागीय- दण्डाधिकारी (सिविल) भविष्यति। तहसीलदारः नायब तहसीलदारः च स्वस्वक्षेत्रेषु प्रभारजनगणनाधिकारिरूपेण कार्यं करिष्यन्ति। तदतिरिक्तं राजस्वं कार्यालयकर्मचारिणश्च सहायक- जनगणना- पदाधिकारिणः इति नियुक्ताः सन्ति। इयम् अधिसूचना मुख्यसचिवः संजयगुप्ता इत्यनेन कृता। इदानीं राज्यसर्वकारेण नगरनिगमेषु, छावनीमण्डलेषु, नगरपरिषत्सु, नगरपञ्चायतेषु च आयुक्तानां, कार्यकारिपदाधिकारिणां, अभियंतृणाम्, अन्येषां वरिष्ठाधिकारिणां च जनगणनाकार्यस्य उत्तरदायित्वं नियुक्तम् अस्ति।

द्वयोः चरणयोः जनगणना

जनगणनायाः प्रथमचरणं २०२६ तमस्य वर्षस्य अप्रैल-सितम्बरमासयोः मध्ये सम्पन्नं भविष्यति। अस्मिन् चरणे गृहसूचीकरणाय आवासगणनायाश्च क्षेत्रकार्यं, गृहेषु, आधारभूतसंरचनायाः च सूचनासङ्ग्रहः च समाविष्टः भविष्यति द्वितीयचरणं २०२७ तमस्य वर्षस्य फरवरीमासे आरभ्यते, यत्र जनगणनायाः भागरूपेण प्रत्येकं व्यक्तिसम्बद्धं सामाजिकम् आर्थिकं च विवरणानां संग्रहणं भविष्यति।

त्रिवर्षस्य कारावासदण्डस्य प्रावधानम्

राज्यसर्वकारेण निर्गतायाम् अधिसूचनायां स्पष्टतया उक्तं यत् यदि कोऽपि जनगणनाधिकारी अथवा नियुक्तः व्यक्तिः स्वकर्तव्यं न करोति अथवा जनगणनाकार्यं बाधते तर्हि तस्य कृते एकसहस्ररूप्यकपर्यन्तं दण्डः भविष्यति, यदि दोषी भवति तर्हि त्रिवर्षाणि यावत् कारावासस्य प्रावधानमपि वर्तते।

षड्विंशत्यधिक-द्विसहस्रतमे वित्तीय-वर्षे वास्तविकसकलान्तरिक-उत्पाद-संवृद्धिः सप्त-दशांश-षट्प्रतिशतं भविष्यतीति-मॉर्गन स्टेनली

भारतस्य आर्थिकी संवृद्धिः राष्ट्रिय-साङ्ख्यिकी-कार्यालयस्य प्रथमाग्रिम अनुमानात् अधिका भविष्यतीति आशास्यते । इयं तावत् गतसितम्बर-मासतः नीतिगतनिर्णयैः प्राप्तं सकारात्मकम् उच्च-आवृत्ति-मानाङ्क प्रदर्शयति। मॉर्गन स्टेनली इत्यस्य एकेन प्रतिवेदनेन षड्विंशत्यधिक-द्विसहस्रतमे वित्तीय-वर्षे वास्तविक सकलान्तरिक उत्पाद-संवृद्धिः सप्त-दशांश-षट्प्रतिशतं भविष्यतीति अनुमानितम्। एतत् राष्ट्रिय-साङ्ख्यिकी कार्यालयस्य वित्तीय-वर्षाय कृतस्य सप्त-दशांश-चतुःप्रतिशतानुमानात् अधिकम् अस्ति। राजकोषीय-मौद्रिक नीति-समर्थनम्, उत्तमा क्रय-शक्तिः, श्रम-विपण्याः सुदृढ परिदृश्यञ्च एतत् सुनिश्चेष्यति यत् उपभोग-पुनरुत्थानं इतोऽपि व्याप्नुयादिति। इतः पूर्वं NSO-संस्थायाः मानाङ्क-तथ्येषु प्रतिक्रियां प्रयच्छन् प्रधानमन्त्री नरेन्द्रमोदी अवदत् यत् भारतस्य "परिष्कारात्मक द्रुतयानम्" अनवरतं समेधते । सः अकथयत् यत् संवृद्धेः एतत् परिदृश्यं एनडीए-सर्वकारस्य निरन्तर-निवेशेन तथा याचनाधारित-नीतिगत-उपायैः प्रेरितम् अस्ति।

पर्वतराज्यैः साकं भेदभावः न भविष्यति; हिमाचलं ९०:१० इत्यस्य लाभं सततं प्राप्स्यति- राजीवभारद्वाजः

हिमसंस्कृतवार्ताः- धर्मशाला। संसदसदस्यः डॉ. राजीवभारद्वाजः धर्मशालायां पत्रकारसम्मेलनं सम्बोधयन् अवदत् यत् भारतं मूलतः ग्रामदेशः अस्ति, यत्र प्रायः ७५ प्रतिशतं जनसंख्या ग्रामीणक्षेत्रेषु निवसति। पूर्वसर्वकारेषु ७५ प्रतिशतं बजटं नगरेषु व्ययितम्, ग्रामेषु तु २५ प्रतिशतं एव व्ययितम् इति सः अवदत्। परन्तु वर्तमानसर्वकारेण एतत् असन्तुलनं निवार्य बजटं ग्रामं प्रति स्थानान्तरितम् अस्ति। अद्यत्वे ग्राम्यविकासः सर्वकारस्य सर्वोच्चप्राथमिकता अस्ति। डॉ. भारद्वाजः भारतीयगठबन्धनस्य (विपक्षस्य) व्यवहारस्य तीक्ष्णतया आलोचनां कृतवान् यत् नारीशक्तिकानूनसदृशस्य ऐतिहासिकविषये संसदि प्रातः २:३० वादनपर्यन्तं चर्चा अभवत् कृषिमन्त्री शिवराजसिंहचौहानः स्वयं रात्रौ विलम्बपर्यन्तं सदने उपस्थितः आसीत्, चर्चा च १८ होरापर्यन्तं यावत् अभवत्। परन्तु यदा सर्वकारस्य प्रतिक्रियायाः समयः आगतः तदा विपक्षः केवलं कोलाहलस्य आश्रयं कृत्वा लोकतान्त्रिक- मान्यतानाम् उल्लङ्घनं कृतवान्। सः केन्द्रेण साकं हिमाचलप्रदेशकाङ्ग्रेससर्वकारः च विकासकार्यस्य अनावश्यकबाधाः सृजति इति आरोपं कृतवान्। अन्त्योदयः भाजपायाः आत्मा अस्ति, काङ्ग्रेसपक्षः तु केवलं नामपरिवर्तनराजनीत्यां प्रवृत्तः। भाजपायाः विचारधारां स्पष्टीकृत्य सांसदः अवदत् यत् दलस्य मूलमन्त्रः "अन्त्योदयः" अस्ति- समाजस्य अन्तिमस्य व्यक्तेः उत्थानम्। काङ्ग्रेसपक्षे खननं कृत्वा सः अवदत् यत् वर्षाणां यावत् काङ्ग्रेसपक्षः केवलं योजनानां नाम परिवर्तयति, भवेत् तत् जवाहर-रोजगार- योजना वा मनरेगा वा। सः अवदत् यत् यदा काङ्ग्रेसेन नाम परिवर्तनं कृतं तदा सर्वं सुष्ठु आसीत्, परन्तु अधुना भाजपा व्यवस्थायां वास्तविकपरिष्कारं कुर्वन्नस्ति तदा काङ्ग्रेसपक्षः आक्षेपं करोति।

मनरेगायाम् ऐतिहासिक-परिष्कारः जीविकां विना वृत्तिः

ग्रामीणरोजगारगारण्टीयोजनायाः विषये वदन् डॉ. भारद्वाजः अवदत् यत् ₹1.51 लक्षकोटिरूप्यकाणां बजटस्य प्रत्यक्षं लाभं प्रत्येकं ग्रामं यावत् प्राप्स्यति। सः दर्शितवान् यत् पूर्वं शतदिनानां जीविकायाः प्रतिज्ञां कृत्वा अपि जनाः समासे ५१ दिवसान् एव कार्यं प्राप्नुवन्ति स्म, अधुना तु एतत् १२५ दिवसान् यावत् वर्धितम् अस्ति। तदतिरिक्तं यदि योग्यः व्यक्तिः जीविकां न प्राप्नोति तर्हि वृत्तिः दातुं प्रावधानं कृतम् अस्ति । सः प्रश्नं कृतवान् यत् काङ्ग्रेसः एतेषां निर्धनसमर्थकविकासानाम् अपि विरोधं करिष्यति वा इति।

हिमाचलप्रदेशस्य उच्चन्यायालयं विस्फोटकेन (बमेन) ध्वंसयितुं संतर्जना, सावधानतया परिसरः रिक्तीकृतः, पुलिसेण अन्वेषणाभियानः सञ्चालितः

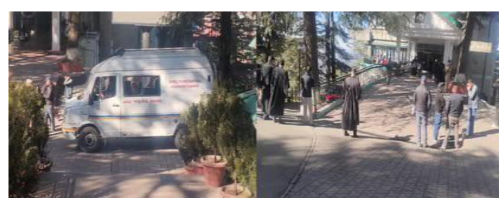

हिमसंस्कृतवार्ताः- शिमला। हिमाचलप्रदेशस्य उच्चन्यायालयं पुनरपि विस्फोटकेन ध्वंसयितुं संतर्जनां प्राप्तवान् अस्ति। एतस्मात् कारणात् सुरक्षासंस्थाः, गुप्तचर-संस्थाश्च सजगाः अभवन्। गुरुवासरे प्रातःकाले सूचनाप्राप्तौ एव बम-निरोधकदलं, पुलिसदलानि प्रदेश- उच्च-न्यायालयस्य परिसरम् आगत्य व्यापकम् अन्वेषण-अभियानं सञ्चालितवन्तः। तथापि, अस्मिन् अभियाने किमपि संशयास्पदं वस्तु न प्राप्तम्। ज्ञायते यत् प्रदेश- उच्च-न्यायालयस्य आधिकारिक- जालस्थले (वेबसाइटे) प्रातःकाले अज्ञात- ईमेलतः एषा संतर्जना प्राप्ता अस्ति।

उच्चन्यायालयस्य सुरक्षायै सर्वे दृढ- उपायाः स्वीकृताः- एसपी

ततः अनन्तरं उच्चन्यायालय-प्रशासनतः अस्य विषयस्य सूचना पुलिस-अधिकारिभ्यः प्रदत्ता। शिमला- एसएसपी संजीवकुमार गान्धी अवदत् यत् सूचनाप्राप्तौ एव प्रदेश-उच्चन्यायालयस्य सुरक्षां दृष्ट्वा सर्वे दृढोपायाः स्वीक्रियमाणाः सन्ति। सावधानतया हिमाचलप्रदेश- उच्चन्यायालये अपि व्यापकः अन्वेषण- अभियानः सञ्चालितः। अस्मिन् अभियाने बम-निरोधकदलं, श्वानदलं (डॉग- स्क्वायड) स्थानीय-पुलिसः मिलित्वा परिसरस्य गहनम् अन्वेषणं कृतवन्तः। संतर्जनासन्देशं प्रेषकं जनम् अन्वेष्टुं पुलिसेण निरीक्षणं प्रारब्धम् अस्ति। उल्लेखनीयं यत् एतस्मात् पूर्वं अपि द्विवारम् उच्चन्यायालयं बम-संतर्जनां प्राप्तवान् अस्ति।

हिमाचलप्रदेशस्य मण्डी-जनपदस्य आपदायाः पाठग्रहणं, नूतना पूर्वसचेतना-प्रणाली विकसितुं योजना

हिमसंस्कृतवार्ताः- मंडी। हिमाचलप्रदेशस्य मण्डी-जनपदायां गतवर्षस्य वर्षाकाले घटितानि जलप्लावनानि, मेघविस्फोट- घटनाश्च वैज्ञानिकैः हिमाचले उद्भवमानं नूतनं आपदास्वरूपम् इति निरूपिताः। अल्पप्रदेशे अत्यधिकवृष्टिः, अल्पकाल चैव व्यापकविनाशः पारम्परिक-चेतावनी-प्रणालीं निष्फलाम् अकरोत्। एतां चुनौतीं दृष्ट्वा हिमाचलप्रदेश-विश्वविद्यालयस्य आपदा-अध्ययनकेन्द्रम् इटलीदेशस्य पदोवा-विश्वविद्यालयेन, नॉर्वेदेशस्य प्राविधिकसंस्थानैः सह संयुक्तरूपेण नूतनपूर्वसचेतनां, त्वरित- प्रतिक्रिया-प्रणालीं विकसितुं प्रवृत्तम् अस्ति। हिमाचलप्रदेश-विश्वविद्यालयः, राष्ट्रिय- आपदा- प्रबन्धन-संस्थानम्, इटलीदेशस्य पदोवा- विश्वविद्यालयः नॉर्वेदेशस्य प्राविधिक- संस्थानानि एतेषां मध्ये सम्पन्नैः समझौता-ज्ञापनैः आपदायाः पूर्वचेतावनी-त्वरितप्रतिक्रिया- प्रणाल्याः विषये संयुक्त-अनुसन्धानं क्रियते। मण्डीप्रदेशे घटिताः घटनाः अध्ययनस्य मुख्याधारं कृत्वा एतत् अवगन्तुं प्रयत्नः क्रियते यत् केषु परिस्थितिषु आकस्मिक-जलप्लावनानि मेघविस्फोटाश्च एकस्मिन्नेव काले जायन्ते। तेषां प्रभावक्षेत्रं कथं शीघ्रं विस्तरति। एचपीयू- आपदा- अध्ययनकेन्द्रे सम्बद्धाः वैज्ञानिकाः, विश्वविद्यालयस्य सहायकाचार्यः डॉ. महेशशर्मा च अवदत् यत् मण्डीप्रदेशे घटिता विनाशलीला केवलं वर्षामात्रायाः परिणामः नासीत्। पर्वतीय-ढलानानां संरचना, नदीतन्त्रे आकस्मिकं वर्धितं जलप्रवाहः, भूगर्भीय-दुर्बलताः तथा स्थानीयतापमानस्य भूमिका एते सर्वे मिलित्वा अस्याम् आपदायां कारणीभूताः। वैज्ञानिकदृष्ट्या एतत् हिमाचले उद्भवमानं नूतनम् आपदा-स्वरूपम् इति मन्यते, यत्र चेतावनी-प्रतिक्रिययोः कालः अत्यन्तं सीमितः भवति। अनुसन्धानस्य अन्तर्गतं मौसम-विभागस्य पूर्वानुमानानि, अन्तरराष्ट्रीय- उपग्रहैः लभ्यमानाः वर्षा- आँकडाः, वास्तविकसमये उपलब्धानि आँकडानि एकीकृत्य चेतावनी-प्रणालीं विकसितुं कार्यं प्रचलति। अस्याः प्रणाल्याः साहाय्येन सम्भाव्य- घटनायां क्षतिः कियत् स्तरं यावत् भविष्यति। के प्रदेशाः त्वरितं रिक्तीकर्तुं आवश्यकाः स्युः इति आकलनं कर्तुं शक्यते।

जनधन-हानिः न्यूनतरा भविष्यति

अस्य अनुसन्धानेन महान् लाभः अयं भविष्यति यत् समये सचेतनाप्राप्तौ राहत- उद्धार- दलानि, पुलिसविभागः, प्रशासनं, स्वास्थ्यसेवाः पूर्वमेव सज्जीकर्तुं शक्यन्ते। हिमाचलसदृशे पर्वतीय-प्रदेशे एषा प्रणाली प्रवर्त्यमाना चेत् जनधनहानिः बहुधा न्यूनतरा कर्तुं शक्यते। विश्वविद्यालय-स्तरे प्रचलितं एतत् अनुसंधानं भविष्ये प्रदेशस्य आपदा-प्रबन्धन- नीतेः दिशानिर्धारणे निर्णायकं भूमिकां निर्वहिष्यति।

HP STATEHOOD DAY 2026 - परागपुरे भविष्यति राज्यस्तरीयः राज्यत्वदिवससमारोहः

हिमसंस्कृतवार्ताः - शिमला। हिमाचलप्रदेशसर्वकारेण काङ्गड़ामण्डलस्य परागपुरे राज्यत्वदिवसस्य उत्सवस्य आयोजनस्य निर्णयः कृतः। मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अस्य उत्सवस्य अध्यक्षतां करिष्यति, यत् देहरा उपमण्डलस्य अन्तर्गतं जसवां परागपुर विधानसभानिर्वाचनक्षेत्रे भविष्यति। गुरुवासरे सामान्यप्रशासनविभागेन अस्य विषये अधिसूचना कृता। काङ्गड़ाजनपदस्य उपायुक्ताय, पुलिसाधीक्षकाय च देहरागोपीपुराय च सुरक्षाव्यवस्था, यातायातप्रबन्धनम्, अन्याः आवश्यकाः प्रशासनिकव्यवस्थाः च आयोजनस्य सुचारुरूपेण संचालनाय सुनिश्चितं कर्तुं निर्देशः दत्तः अस्ति। राज्यत्वदिवसस्य उत्सवे विभिन्नाः विभागाः भागं गृह्णन्ति, येषु सांस्कृतिककार्यक्रमाः, प्रदर्शनम्, राज्यस्य उपलब्धीनां प्रदर्शनं कुर्वन्तः कार्यक्रमाः च सन्ति।

वार्तासंवादः

नन्दिनी- नमो वः। अद्यतने वार्ता-कार्यक्रमे स्वागतं करोमि। नमस्ते काव्ये।

काव्या- नमस्ते नन्दिनि। कुत्र आरब्धव्या अस्माकं वार्ता-चर्चा?

नन्दिनी- नेदर्ल्याण्ड-देशस्य 'स्किफोल' विमानपत्तने हिमपातः जातः। तेन कारणेन विमानानि स्थगितानि। किन्तु तत्र एकेन कर्मचारिणा विनोदाय 'हिममानवः' निर्मितः।

काव्या- अहो! सुन्दरा सा कृतिः। किन्तु कुत्रचित् दुरदृष्टं दृष्टं वा?

नन्दिनी- आम्। अमेरिका-देशे एकेन नरेण महती धनराशिः हारिता। तेन षोडश- सहस्र-कोटि- रूप्यकाणि न लब्धानि यतः गुटिकापाते एकेन अङ्केन भेदः जातः।

काव्या- तत् तु महद् दुःखम्। परं वृत्तिकथा श्रूयताम्। भारतस्थया एकया संस्थया कर्मकरेभ्यः 'लिंक्ड-इन' सामाजिकमाध्यमस्य प्रयोगः निषिद्धः। "मास्तु श्लाघनं, मास्तु टिप्पणी" इति तैः आदिष्टम्।

नन्दिनी- कठोरम् अनुशासनं तत्। किन्तु अन्तर्जाले एव अन्येन भारतीयेन धनम् आर्जितम्। अमेरिका-देशे निवसता तेन मनोरञ्जकेन अस्मिन् वर्षे चत्वारिंशत्-लक्ष-रूप्यकाणि सम्पादितानि। इति वार्ता तेन एव प्रकाशिता।

काव्या- सत्यमेव। किन्तु पुणे-नगरे रात्रौ त्रि-वादने केचन नराः अलिन्दे अवरुद्धाः। तदा 'ब्लिन्किट' वितरकेन ते रक्षिताः।

नन्दिनी- अहो! साधु कृतं तेन। एतावत्यः एव अद्यतनी-वार्ताः। पुनर्मेलिष्यावः। नमो नमः।

हास्यकणिका

डॉ. विदुषी अग्रवाल

पतिः- भवती विवाहात् पूर्वम् अपि एतादृशं कार्यं करोति स्म?
पत्नी- न।
पतिः- अत एव ततः भवतीं निष्कासितवन्तः 😂🤣
पत्नी- 😳😳😳😳😳

मौनम् कठिनम्

पत्नी- किमपि कार्यं नास्ति यत् महिला न कर्तुं शक्नोति।
पतिः- बहूनि कार्याणि सन्ति यानि महिला न कर्तुं शक्नोति।
पत्नी- एकं कार्यं तु वदतु।
पतिः- एकहोरायाः कृते मौनं भूत्वा दर्शयतु तर्हि 😂🤣
पत्नी- 🙄😖😳😳

जन्मदिनम्

👩 पत्नी: स्मरणं किम्? अद्य मम जन्मदिनम् अस्ति!
👴 पतिः आह! अहं तु चिन्तयामि—कथं तु आवाम् युवानौ एव दृश्यावहे
👩 पत्नी: किं उपायः?
👴 पतिः उपायः सरलः—जन्मदिनं न स्मरामि, तदा तव आयुः न वर्धते

HPBOSE RESULT - विद्यालयीयशिक्षामण्डलेन विशेषाङ्कपरिष्कारपरीक्षायाः परिणामः घोषितः

हिमसंस्कृतवार्ताः - धर्मशाला। हिमाचलप्रदेशविद्यालयीयशिक्षामण्डलेन सितम्बरमासे ८ जनवरीदिनाङ्के आयोजितायाः विशेषाङ्कपरिष्कारपरीक्षायाः परिणामः घोषितः। परीक्षायां दशमश्रेण्याः १,६७४, १२ कक्षायाः ७४० छात्राः उपस्थिताः आसन्। बोर्डसचिवः डॉ. मेजर विशालः शर्मा इत्यनेन उक्तं यत् एसओएस इत्यस्य अन्तर्गतं सितम्बरमासे परीक्षा आयोजिता आसीत्। अस्मिन् विशेषाङ्कपरिष्कारपरीक्षायां दशमश्रेण्याः उत्तीर्णता प्रतिशतं ७७.८४% आसीत्। १,३०३ छात्राः पीआरसी, ७८ पीआरएस, १९४ आरएलई, ९९ आरएलडी च प्राप्तवन्तः। १२ कक्षायां ६६० छात्राः पीआरसी, ४७ पीआरएस, १६ आरएलई, १७ आरएलडी च प्राप्तवन्तः, येन समग्ररूपेण उत्तीर्णता प्रतिशतं ८९.१९% अभवत्। सः अवदत् यत् ये छात्राः पुनः परीक्षणार्थं आवेदनं कर्तुम् इच्छन्ति ते जनवरी २३ दिनाङ्कपर्यन्तं एसओएस अध्ययनकेन्द्रद्वारा आनलाइनरूपेण आवेदनं कर्तुं शक्नुवन्ति। अस्मिन् काले तेषां प्रतिविषयं ८०० रूप्यकशुल्कं दातव्यं भविष्यति। पीआरसी-परिणामं प्राप्तवन्तः अभ्यर्थिनः परिणामघोषणातः एकमासस्य अन्तः एचपीएसओएस-अध्ययनकेन्द्रद्वारा स्वस्य पुरातनप्रमाणपत्राणि प्रस्तूयन्तु।

संस्कृतभाषया एवं भारतस्य इतिहासज्ञानं शक्यते- गिरिजेशकुमारत्यागी

हिमसंस्कृतवार्ताः- आचार्यदीनदयालशुक्लः, लखनऊ। जनवरीमासस्य गुरुवासरे प्रथममासस्य अष्टमदिनाङ्के संस्कृतभारत्याः कर्णपुर- अवधप्रान्तयोः आवासीयशीतकालीनप्रबोधनवर्गस्य सम्पूर्तिकार्यक्रमस्य आरम्भः वैदिकमङ्गलाचरणेन दीपप्रज्वालनेन च समपद्यत। तत्र मुख्यातिथित्वेन उच्चशिक्षोत्तरप्रदेशशासनस्य विशेषसचिवः गिरिजेशकुमारत्यागीवर्यः समागच्छन्। विशिष्टातिथित्वेन च न्यासाध्यक्षः श्रीमान् जितेन्द्रप्रतापसिंहः उपस्थितोऽभवत्। अथ च लखनऊनगरस्य निरालानगरे स्थिते जे. सी. अतिथिगृहे आयोजितेऽस्मिन् कार्यक्रमे अवधप्रान्ताध्यक्षः डाॅ. चन्द्रभूषणत्रिपाठी प्र. निदेशकः (UPPCF) वर्गाधिकारिरूपेण संस्कृतभारत्याः क्षेत्रप्रचारप्रमुखः जे. पी. सिंहश्च अतिथिरूपेण समुपस्थितौ आस्ताम्। अतिथयः प्रप्राक् दीपं प्राज्वालयन्। अस्य वर्गस्य समापनकार्यक्रमे आदौ छात्रैः वैदिकं मङ्गलाचरणं कृतं तदनन्तरम् अध्यायमन्त्रपाठः अभवत्। संस्कृत्मयवातावरणनिर्माणाय संस्कृतगीतादीनाम् आचरणमपि कृतम्। पुनः अतिथीनां परिचयः स्वागतञ्चाकारि। मुख्यातिथिः त्यागिवर्यः न्यगदत् यत् संस्कृतेनैव भारतस्य परिचयोऽस्ति। संस्कृतभाषा प्राचीना तु वर्तते एव साकमेव सा नित्यानूतना अप्यस्ति। वर्गेऽस्मिन् सामूहिकजीवनस्य कौशलं विदित्वा संस्कृतभाषायाः कृते सामूहिकं कार्यं विधाय समाजे संस्कृतप्रचारं कृत्वा भारतस्य स्वकीयां मूलभाषां संस्कृतिञ्च समाजस्य प्रत्येकं जनं यावत् प्रापय्य भारतमातरं परमवैभवं प्रति नेतुं सङ्कल्पं स्वीकुर्वन्तु। संस्कृतभारती एतत् कार्यं द्रुतगत्या करोति यतः संस्कृतेनैव भारतस्य भाग्योदयो भविष्यति। अवसरेऽस्मिन् संस्कृतभारत्याः कार्यकर्तृषु धर्मेन्द्रः संस्कृतभारत्याः पूर्वोत्तरप्रदेशस्य क्षेत्रसङ्घटनमन्त्री पण्डितप्रमोदः डाॅ. श्यामलेशः, रत्नेशत्रिपाठी, विभागसंयोजकचित्रकूटं डॉ. प्रदीपनारायणशुक्ल इत्यादयः उपस्थिताः आसन्। संस्कृतभारत्या अवधप्रान्तस्य प्रान्तमन्त्री अनिलोऽपि तत्र समधितिष्ठत। स सूचितवान् यत् एतेषां प्रबोधनवर्गसदृशानाम् आवासीय- वर्गाणामायोजनं शीतकालीने अवकाशे समाजे क्रियते यत्र संस्कृतव्यवहारमाध्यमेन पठनं लेखनं भाषणञ्च शिक्ष्यते। सङ्घटनस्य दृढीकरणं संवर्धनं कार्यकर्तृणां समायोजनञ्च साधयितुं समये समये एतादृशाः विविधाः कार्यक्रमाः विधीयन्ते। एष वर्गः द्वितीयदिनाङ्कात् आरभ्य अष्टमदिनाङ्कं यावत् प्राचलत्। यस्मिन् कर्णपुर-अवधप्रान्तयोः विविधाः कार्यकर्तारः वर्गार्थिनश्च भागं ग्रहीतवन्तः। अस्य कार्यक्रमस्य सम्पूर्तिसत्रे पञ्चाशदधिकाः वर्गार्थिनः उपस्थिताः आसन् ये विविधैः प्रशिक्षकैः समये समये प्रशिक्षणं प्राप्य संस्कृतभारत्याः कार्यकर्तारः भविष्यन्ति। वर्गार्थिनः वर्गस्यानुभवकथनं प्रस्तुतवन्तः, गीतञ्च श्रावितवन्तः। वर्गस्यास्य वर्गाधिकारिरूपेण सेवानिवृत्ताभियंता श्रीमान धर्मेन्द्रसिंहवर्यः सर्वेभ्यः धन्यवाक् समर्प्य वर्गस्यास्यसम्पूर्तिः घोषणामकरोत्।

संस्कृतभारत्याः कार्यविधेः ज्ञानं प्राप्तवन्तः वर्गार्थिनः

अस्माकं कार्यं सामूहिकं कार्यम् संघटनेन एव वयं स्वलक्ष्यं प्राप्तुं शक्नुमः- सरोज शर्मा

हिमसंस्कृतवार्ताः- अम्बेहड़ा, ऊना

हिमाचलप्रदेशस्य ऊना मण्डलस्य अम्बेहड़ानाम्नि ग्रामे समायोज्यमाने संस्कृतभारत्याः प्रबोधनवर्गे अष्टमे दिवसे चर्चासत्रे सरोजशर्मावर्या वर्गार्थिच्छात्रान् सम्बोधितवती। चर्चा सत्रे व्यावहारिकः विषयः आसीत्। वर्गानन्तरं अस्माभिः किं किं करणीयम्? के के संस्कृतभारत्याः आयामाः? कुत्र, कथं, किं च कार्यं भवति? सर्वादौ संघटनस्य परिचयानन्तरं सा संघटनस्य कार्याणां विषये बोधितवती। तया उक्तं यत् संस्कृतभारती संघटनस्य कार्यं त्रिविधमस्ति। शिक्षणात्मकं कार्यं, प्रचारात्मकं कार्यं, संघटनात्मकं कार्यं च।शिक्षणात्मके कार्ये शिविराणि, वर्गाः, बालकेन्द्राणि, साप्ताहिकानि मेलनानि च भवन्ति। अस्य परमोद्देश्यमस्ति यत् अस्माकं सर्वेषां परस्परं सम्पर्को भवेत्। संघटनस्य प्रमुखोद्देश्यं संस्कृतभाषां जनभाषाकर्तुम् अस्ति। संस्कृतभारती संघटनस्य कार्यविधिः संस्कृतस्य पाठनं, संस्कृतेन पाठनमिति। एतस्य कृते आधारभूतमस्ति शिविरम्। शिविरात् पूर्वम् अस्माभिः अधिकाधिकजनैः सह सम्पर्कः करणीयो भवति। यदि वयं पञ्चाशत् जनैः सह सम्पर्कं कुर्मस्तर्हि दश अथवा पञ्चादश एव जना आगच्छन्ति। अतः कार्यकर्ता कदापि विषादं न गच्छेत्। शिविरादनन्तरं सर्वेषां परस्परं मेलनं परमावश्यकम्। तेन अस्माकम् आत्मीयता वर्धते। अस्माकं कार्यस्य शृंखलाबद्धरूपेण वर्धनं भवति। अतः साप्ताहिकं पाक्षिकं वा मेलनम् अवश्यमेव करणीयम्। प्रचारात्मकेन कार्येण अस्माकं कार्यस्य प्रसारो भवति। यत्र कुत्रापि वयं कार्यं कुर्मः तस्य कार्यस्य प्रचारोऽपि करणीयः। प्रचारस्य अनेके माध्यमाः भवति। शिविरानन्तरं शोभायात्रा, समाचारपत्रेषु प्रकाशनं, सामाजिकमाध्यमेषु प्रकाशनमादिकम्। साम्प्रतकालस्य सर्वमहत्त्वपूर्णं कार्यं सामाजिकमाध्यमेषु प्रसारणमस्ति। व्हाट्सएप, फेसबुक, इंस्टाग्राम, एक्स (ट्विटर) यूनलिका वा एतानि माध्यमानि सुलभानि, अल्पश्रमेणैव आधिक्येन प्रसरन्ति।संघटने शक्तिर्भवति इति तु वयं जानीम एव। संघटनात्मकेन कार्येण संघटनस्य वृद्धिर्भवति। कस्यापि कार्यकर्तुः किमपि कार्यस्थानं भवति। एतत् स्थानं विविधं भवति। स्थानीयस्तरे शिविराणि, मेलनानि, छात्राणां रुचिवर्धनाय काञ्चन प्रतियोगिताः च वयं कारयितुं शक्नुमः। मण्डलस्यस्तरे सर्वेषां स्थानीयकार्याणां समायोजनं, विभागे मण्डलानां संयोजनं, प्रादेशिकस्तरे च राष्ट्रियस्तरात् प्राप्तयोजनानां क्रियान्वयनं प्रान्तस्य आवश्यकतानुसारं स्वकीययोजनानिर्माणञ्च भवति।

एते सर्वे आयामाः परस्परं सम्बद्धाः। तत्रापि सर्वमहत्त्वपूर्णं भवति स्थानीयस्तरः। यदि स्थानीयस्तरे अस्माकं कार्यं सुदृढं भवेत्तदा एव अस्माकं संघटनं सुदृढं भवति।

उल्लेखनीयमस्ति वर्गेऽस्मिन् समाजस्य अपि संस्कृतं, संस्कृतभारतीं च प्रति अद्वितीया श्रद्धा निष्ठा च दृश्यते। सर्वे सामाजिका अस्मिन् वर्गे सहयोगिनः सन्ति।

"लौकिकन्यायकोशः"

"वदतोव्याघातन्यायः"

स्वस्य वचनस्य स्वकीयैरेव वचनैः विरोधः क्रियते अथवा पूर्वोक्तं किमपि तदनन्तरोक्तेन बाधितं भवति चेत् वदतोव्याघात इति न्यायस्य प्रवृत्तिः भवति। यथा- मम जिह्वा नास्ति, मम माता वन्ध्या इत्यादि वचनम्।

-डा वर्षा प्रकाश टोणगांवकर पुणे/ महाराष्ट्रम्